

Stanowisko grupy roboczej ds. edukacji domowej odnośnie projektu - Prawo Oświatowe

Jako członkowie powołanego z inicjatywy Pani Minister zespołu, którego zadaniem była analiza kwestii związanych z nauczaniem domowym, jesteśmy zobowiązani ocenić propozycje zapisów dotyczących edukacji domowej w nowej ustawie – Prawo Oświatowe. Ma to szczególne znaczenie w sytuacji, gdy proponowane w projekcie ustawy rozwiązania są w znacznym stopniu sprzeczne z postulatami przedstawionymi przez grupę roboczą w trakcie 8 miesięcy rozmów (poniżej załączmy listę postulatów złożoną na spotkaniu w MEN w dniu 4 marca 2016 r.). Liczymy na to, że MEN poważnie potraktuje własne wypowiedzi, iż szczegóły rozwiązań zostaną wypracowane na podstawie wniosków i postulatów przedstawionych przez zespół ds. edukacji domowej.

Projekt nowych zapisów dotyczących edukacji domowej oceniamy negatywnie.

Zaproponowane przez MEN w projekcie nowej ustawy - Prawo Oświatowe zapisy budzą nasz stanowczy sprzeciw. Jeśli wejdą w życie, to zdecydowanie utrudnią one edukację domową w wielu rodzinach korzystających z tej formy nauki. Bardzo niepokojący jest fakt, że w uzasadnieniu wprowadzanych zmian wprost przyznaje się, że ich skutkiem będzie właśnie „*ograniczenie skali korzystania z edukacji domowej*”.

Stanowisko odnośnie zmian proponowanych przez MEN:

1) art. 37 ust. 2 pkt 1 – wprowadzenie rejonizacji wojewódzkiej

Rozwiązanie to oceniamy negatywnie z szeregu przedstawionych poniżej powodów:

- wprowadzenie rejonizacji narusza przepisy Konstytucji RP dotyczące równego dostępu do edukacji (art. 70 ust. 3 oraz ust. 4 Konstytucji)
- brak jest obiektywnego uzasadnienia dla odmiennego traktowania dzieci edukacji domowej. Nie sposób uznać tego za pozostające w zgodzie z konstytucyjną normą, wedle której Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji RP)
- prawo rodziców do decydowania o kształcie edukacji ich dzieci zawarte jest w szeregu aktów zarówno krajowych jak i międzynarodowych (Konstytucja RP art. 48 ust.1, art. 53 ust.3, Powszechna Deklaracja Praw Człowieka art. 26 pkt. 2 i 3, Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności art. 2, Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej art. 14 pkt. 3)
- w 2007 r. Rzecznik Praw Obywatelskich oraz Rzecznik Praw Dziecka w swojej wypowiedzi w piśmie o sygnaturze ZBA-500-3/07/KB z 16 stycznia 2007 r. do Ministra Edukacji Narodowej wskazywali na niezgodność z Konstytucją RP rozwiązań ograniczających rodzicom edukacji domowej prawo do wyboru szkoły

- propozycja ta narusza także gwarancje dotyczące wolności wyznaniowej poprzez np. uniemożliwienie gromadzenia w ramach jednej diecezjalnej szkoły katolickiej dzieci z terenu całej diecezji (granice diecezji nie pokrywają się z granicami województw)
- efektem tego zapisu jest pozbawienie Polaków przebywających czasowo lub mieszkających za granicą możliwości nauki w szkole polskiego systemu oświaty, co prowadzi do osłabienia ich więzi z Ojczyzną i utrudnia decyzję o powrocie do Polski. W interesie społeczno-gospodarczym naszego kraju jest tworzenie rozwiązań ułatwiających Polakom mieszkającym za granicą powrót do Polski – proponowane przez MEN rozwiązanie tworzy w tym zakresie zbędne bariery
- rodziny edukacji domowej, w których zwykle tylko jedno z rodziców pracuje, a dzieci nie chodzą do szkoły, są mobilne, a korzystanie z zajęć dodatkowych, organizowanych w formie kilkudniowych warsztatów a nie cyklicznych, cotygodniowych zajęć czy konsultacji poza miejscem zamieszkania, jest wpisane w proces edukacyjny
- sprawą kluczową dla rodziców jest, aby szkoła, do której przypisane jest ich dziecko, rozumiała specyfikę edukacji domowej i dzięki temu tworzyła sprzyjające warunki dla tej formy edukacji; dlatego nie powinno się ograniczać rodzicom prawa do wybrania najlepszej oferty dla swojego dziecka
- ograniczenie rodzicom prawa do wyboru szkoły będzie skutkowało tym, iż szkoły przestaną przywiązywać wagę do oferty edukacyjnej; ograniczenie konkurencyjności spowoduje, że oferta edukacyjna dla dzieci ulegnie pogorszeniu. Możliwość wyboru zostanie ograniczona do 1-2 szkół w województwie, co spowoduje, że szkoły nie będą miały motywacji, aby zapewniać dzieciom edukacji domowej szerszego wsparcia (mimo zmiany zapisów w ustawie). Zapisy o poszerzeniu katalogu wsparcia na rzecz rodziców edukacji domowej mogą stać się iluzoryczne
- istnieje sporo szkół stacjonarnych położonych na granicy województw, do których uczęszczają uczniowie z sąsiednich województw. Nie ma uzasadnienia, dla którego akurat w przypadku edukacji domowej, która siłą rzeczy wymaga rzadszego kontaktu ze szkołą uczniowie nie mogliby mieć takiej możliwości. W przypadku rodzin mieszkających na granicy województw wprowadzenie tych zapisów może doprowadzić do sytuacji, w której dzieci będą miały do szkoły dalej niż obecnie
- w przypadku szkół ponadpodstawowych nie ma rejonizacji. Edukacja domowa byłaby tu jedynym wyjątkiem.

Jest niezgodne z prawdą, że takie rozwiązanie jest podyktowane wygodą rodziców. Przy obecnie istniejących zapisach rodzice mogą korzystać z edukacji domowej również w szkole położonej na terenie województwa zamieszkania. Mogą także wybrać szkołę w sąsiednim województwie.

Postulujemy wykreślenie art. 37 ust. 2 pkt 1 z projektu ustawy.

2) Art. 37 ust. 2 pkt 2 lit a. – wprowadzenie wymogu uzyskania opinii publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej

Nie ma uzasadnienia wprowadzenie obowiązku uzyskania opinii publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej. Zapisy projektu prowadzą do monopolizacji rynku. Należy przy tym zaznaczyć, że żadne dziecko uczęszczające do szkoły nie jest zmuszane do wykonywania badań w poradni, co więcej nawet jeżeli rodzic zgodzi się na badanie, to nie ma obowiązku ujawniania jego wyników. Każde dziecko z wyjątkiem dzieci edukacji domowej!

Ze względu na rejonizację dostępność poradni publicznych jest ograniczona, a czas oczekiwania na opinię jest bardzo długi (mimo wpisanego w rozporządzeniu 30-dniowego terminu). Pedagodzy z publicznych poradni niechętnie dostosowują termin badania do potrzeb rodziców edukacji domowej. Nie ma także uzasadnienia ograniczenie działania placówek niepublicznych do tylko określonego typu opinii. Dodatkowo obecnie rodzice mogą już bezpłatnie korzystać z poradni publicznych celem wydania opinii odnośnie edukacji domowej. Zmiana nie przyniesie zatem dla nich żadnych korzyści. Nie ma także uzasadnienia, dlaczego rodzic chcący zapisać dziecko do szkoły w wieku 6 lat może wybrać dowolną poradnię publiczną lub niepubliczną, a rodzic decydujący się na edukację domową będzie mógł skorzystać tylko z jednej poradni wynikającej z rejonu położenia szkoły. Należy przy tym wskazać, że poradnie rejonowe często znajdują się w odległości ponad 40 km od miejsca położenia szkoły. Badanie dziecka przed wyrażeniem zgody na edukację domową wymaga czasem nawet 4 wizyt w poradni.

Postulujemy zmianę na jeden z poniższych wariantów:

a) wykreślenie Art. 37 ust. 2 pkt 2 lit a.

b) zmianę brzmienia Art. 37 ust. 2 pkt 2 lit a. na: „Opinię o rozwoju dziecka wydaną przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną albo niepubliczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną”

3) Art. 37 ust. 7 – poszerzenie katalogu wsparcia na rzecz rodziców edukacji domowej

Pozytywnie należy ocenić sam fakt poszerzenia katalogu i dodanie możliwości korzystania z zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych, pomocy dydaktycznych oraz udziału w konsultacjach. W naszym przekonaniu sam katalog został jednak sformułowany wadliwie i w sposób sprzeczny z wnioskami i postulatami przedstawionymi przez zespół ds. edukacji domowej.

7 lat obowiązywania dotychczasowym zapisów pokazało, że kazuistyczne formułowanie katalogu wsparcia szkół na rzecz rodziców edukacji domowej powoduje, iż zapisy te nie zawsze nadążają za rzeczywistością.

Postulujemy zmianę Art. 37 ust. 7 na:

„Uczeń spełniający obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą, a także rodzic takiego ucznia, może korzystać ze wsparcia szkoły, której dyrektor wydał zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, obejmującego w szczególności:”

4) Art. 37 ust. 7 pkt 1

W naszym przekonaniu zbędne jest użycie zwrotu „w szkole”. Obostrzenia takie nie występują w przypadku uczniów uczących się w systemie klasowo-lekcyjnym (art. 109). W przypadku takiego

sformułowania tego zapisu mogą się pojawić wątpliwości związane ze zorganizowaniem dla uczniów edukacji domowej zajęć w muzeum, ogrodzie botanicznym czy też wspólnie z uczelnią wyższą.

Postulujemy zmianę Art. 37 ust. 7 pkt 1 na:

„prawo uczestniczenia w zajęciach, o których mowa w art. 109 ust. 1 pkt 2, 3, 5 i 6;”

5) Art. 37 ust. 7 pkt 2

W naszym przekonaniu nie ma uzasadnienia ograniczenie dostępnych pomocy dydaktycznych do tych służących realizacji podstawy programowej ani ograniczenie do pomocy znajdujących się w zasobach szkoły. Proponujemy bardziej elastyczne sformułowanie zapisu odnośnie pomocy dydaktycznych:

Postulujemy zmianę Art. 37 ust. 7 pkt 2 na:

„zapewnienie w porozumieniu z dyrektorem szkoły dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych oraz do pomocy dydaktycznych służących procesowi dydaktyczno-wychowawczemu realizowanemu przez rodziców”

6) Dodanie Art. 37 ust. 7 pkt 4

Możliwość refinansowania części wydatków edukacyjnych ponoszonych przez rodziny byłaby wsparciem szczególnie rodzin wielodzietnych, które stanowią większość polskich rodzin edukacji domowej.

Postulujemy dodanie Art. 37 ust. 7 pkt 4 w brzmieniu:

„pokrycie, za zgodą dyrektora szkoły (w porozumieniu z organem prowadzącym), kosztów realizacji zajęć edukacyjnych (w tym artystycznych i rozwijających sprawność fizyczną uczniów) dla ucznia prowadzonych przez podmioty specjalizujące się w organizacji takich zajęć;”

7) Dodanie Art. 37 ust. 9

Proponujemy nałożenie na dyrektora szkoły obowiązku informowania o formach wsparcia zapewnianych dzieciom i rodzicom edukacji domowej.

Postulujemy dodanie Art. 37 ust. 9 w brzmieniu:

„Po wydaniu decyzji, o której mowa w ust. 1, dyrektor winien przekazać rodzicom dziecka informacje o zakresie proponowanych form wsparcia edukacji dziecka, o których mowa w ust. 7.”